การส่งเสริมโภชนาการเพื่อสุขภาพอนามัย แม่และเด็กในถิ่นทุรกันดาร โดยโรงเรียนตำรวจตะเวนชายแดน กรณีศึกษา : บ้านชำปะโต ตำบลอาโพน อำเภอบัวเชด จังหวัดสุรินทร์

Promotion of Nutrition for Maternal and Child Health in the Wilderness Area by Border Patrol Police School: A Case Study of Ban Champato, A Phon Sub-district, Buachet District, Surin Province.

สิทธิพงษ์ เพชรนอก, ถนัด ยันต์ทอง และ ในตะวัน กำหอม
Sitthipong Petchnouk, Thanad Yantong and NaithawanKam Hom

บทคัดย่อ

มีความมุ่งหมายของการวิจัย 1).เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของสุขภาพอนามัย แม่และเด็กในบ้านชำปะโต ตำบลอาโพน อำเภอบัวเชด จังหวัดสุรินทร์2).เพื่อศึกษาการส่งเสริมโภชนาการเพื่อสุขภาพอนามัย แม่และเด็กในถิ่นทุรกันดาร โดยโรงเรียนตำรวจตะเวนชายแดนกรณีศึกษาบ้านชำปะโต ตำบลอาโพน อำเภอบัวเชด จังหวัดสุรินทร์ การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับการส่งเสริมโภชนาการเพื่อสุขภาพอนามัย แม่และเด็กในท้องถิ่นทุรกันดาร โดยโรงเรียนตำรวจตะเวนชายแดน : กรณีศึกษาบ้านชำปะโต ตำบลอาโพน อำเภอบัวเชด จังหวัดสุรินทร์ เพื่อนำภูมิปัญญาที่ได้มาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดูแลสุขภาพผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและทำการเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์(Interview) การสังเกต การสนทนากลุ่ม(Focus Group) การบันทึกข้อมูล และการนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ข้อมูล การกำหนดพื้นที่ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดให้จังหวัดสุรินทร์ เป็นพื้นที่ที่ทำการวิจัย ซึ่ง อำเภอบัวเชดคือพื้นที่หลัก โดยผู้วิจัยเลือกตัวอย่างพื้นบ้านที่ได้รับการยอมรับจากประชาชนในพื้นที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการดูแลสุขภาพร่วมกับการแพทย์แผนปัจจุบันได้ กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ แม่และเด็กพื้นบ้านในเขตอำเภอบัวเชด ผู้นำชุมชนท้องถิ่น จำนวน 5 คน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องด้านสาธารณสุข จำนวน 5 คน กลุ่มตัวอย่าง แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง คือ กลุ่มผู้รู้(Key Informant) ได้แก่ นักวิชาการด้านภูมิปัญญาแม่และเด็กพื้นบ้าน จำนวน 2 คน นักวิชาการด้านสาธารณสุข จำนวน 3 คน และผู้นำชุมชน จำนวน 5 คน กลุ่มผู้ปฏิบัติ (Casual Informant) ได้แก่ หมอพื้นบ้าน ในอำเภอบัวเชด จำนวน 3 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั่วไป (General Informant) ได้แก่ ผู้ได้รับการดูแลสุขภาพจากแม่และเด็กพื้นบ้าน อำเภอบัวเชด จำนวน 20 คน

ผลการวิจัยพบว่า

การส่งเสริมโภชนาการเพื่อสุขภาพอนามัย แม่และเด็กในถิ่นทุรกันดาร โดย โรงเรียนตำรวจตะเวนชายแดน : กรณีศึกษาบ้านชำปะโต ตำบลอาโพน อำเภอบัวเชด จังหวัดสุรินทร์ ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้ ครอบครัวและชุมชนเกิดการพัฒนา ช่วยเหลือสนับสนุนการพัฒนาเด็กและเยาวชนและโรงเรียนไปพร้อม ๆ กัน เพื่อผลักดันให้สถานศึกษาพัฒนาเป็นศูนย์บริการความรู้ สามารถถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีการพัฒนาให้กับผู้ปกครอง ชุมชน และสถานศึกษาหรือองค์กรอื่น ๆ ทั้งจากภายในประเทศและจากต่างประเทศ เพื่อนำไปประยุกต์ให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละที่ สร้างความร่วมมือและเครือข่ายเชื่อมโยงระหว่างประเทศ การเสริมสร้างสุขภาพของเด็กตั้งแต่ในครรภ์มารดาประกอบด้วย 3 เป้าหมายย่อย มุ่งเน้นพัฒนาปรับปรุงการบริการอนามัยแม่และเด็กในพื้นที่เฉพาะที่ยังมีอัตราการตายของทารกและทารกแรกเกิดมีน้ำหนักน้อยกว่า 2,500 กรัมสูงอยู่ ให้มีการดูแลเด็กปฐมวัยทุกช่วงอายุครอบคลุมทุกพื้นที่ เพื่อให้เด็กปฐมวัยมีการเจริญเติบโตและพัฒนาการที่สมวัย โดยแบ่งความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงานในพื้นที่เพื่อให้มีการเชื่อมต่อของแต่ละช่วงอายุ ระหว่างบ้าน ศูนย์เด็กเล็ก ชั้นอนุบาล จนถึงชั้นประถมศึกษา และยังส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนในโรงเรียนมีสุขภาวะที่ดี มีพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสม ลดความเสี่ยงต่อการเกิดโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง ซึ่งปัจจุบันเป็นปัญหาสำคัญของประเทศ โรงเรียนตำรวจตะเวนชายแดน : กรณีศึกษาบ้านชำปะโต ตำบลอาโพน อำเภอบัวเชด จังหวัดสุรินทร์ สามารถพัฒนาสถานศึกษาเป็นศูนย์บริการความรู้ ประกอบด้วย 3 เป้าหมาย ที่มุ่งหวังให้โรงเรียนสามารถพัฒนากิจกรรมการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เป็น นิทรรศการที่มีชีวิต เป็นตัวอย่างให้แก่ประชาชน ครู นักเรียน หรือผู้สนใจมาศึกษาทดลองครูและเด็กนักเรียนสามารถถ่ายทอดความรู้โดยการเป็นวิทยากร มีการจัดการความรู้และ เผยแพร่ต่อไป

คำสำคัญ: การส่งเสริมโภชนาการเพื่อสุขภาพอนามัย แม่และเด็กในถิ่นทุรกันดาร, โรงเรียนตำรวจตะเวนชายแดน

Abstracts

This research aimed to 1). study the current conditions and problems on maternal and child health in Ban Champato, A Phon Sub-district, Buachet District, Surin Province; 2). study nutrition promotion for maternal and child health in the wilderness area by Border Patrol Police Schoo: A Case study of Ban Champato, A Phon Sub-district, Buachet District, Surin Province. This study is a qualitative research to gain insights on promotion of maternal and child health in the wilderness area by Border Patrol Police School: A Case study of Ban Champato, A Phon Sub-district, Buachet District, Surin Province, in order to apply the acquired wisdom to benefit health care. The researchers collected data from the relevant research papers and collected data in the fieldwork through interview, observation and focus group, then recorded and analyzed the obtained data. To determine the area in this research, Surin Province was designated as a research area, where Buachet District was the main area. The researchers selected the folk samples that were accepted by local people and could be applied to health care in conjunction with modern medicine. The population used in the study included local mothers and children in Buachet District, 5 local community leaders and 5 people involved in public health. The samples were divided into 3 groups, which were selected by specific key informants, including 2 academicians on maternal and child wisdom, 3 public health academicians and 5 community leaders. Casual informants were 3 folk healers in Buachet District. General Informants included 20 people who received health care from mothers and children in Bua Chet District.

The research found that :

The promotion of nutrition for maternal and child health in the wilderness area by Border Patrol Police School: A Case Study of Ban Champato, A Phon Sub-district, Buachet District, Surin Province strengthened the community to be self-reliant, caused development to families and the community, helped and supported development of children and youth and the school at the same time in order to drive educational institutions to be developed into a knowledge service center able to transfer knowledge and development technology to parents, communities and educational institutions or other organizations in the country and from abroad in order to apply to suit the context of each place, build cooperation and linkage between countries. Health enhancement for the children from the mother's womb consists of three sub-goals focusing on improving maternal and child health services in specific areas where neonatal mortality rate and rate of infants less than 2,500 grams are at high level, taking care of early childhood children of all ages covering all areas so that the early childhood children have proper growth and development. The responsibilities of each unit in the area were divided in order to have a connection of each age group among home, child center, kindergarten to elementary school. And it also promoted good health for children and youth in the school to have proper health behaviors, reduced the risk of non-communicable diseases which are currently a major problem of the country. The Border Patrol Police School: A Case Study of Ban Champato, A Phon Sub-district, Buachet District, Surin Province, could be developed into a knowledge service center consisting of 3 goals aiming at the school to develop child and youth development activities to be a living exhibition as a role model for people, teachers, students or those interested in to study, try out, where teachers and students can pass on knowledge by being a speaker with knowledge management and further dissemination.

Keywords: Promotion of Nutrition for Maternal and Child Health in the Wilderness Area, Border Patrol Police School

บทนำ

บ้านชำปะโตเป็นชุมชนชาวกูยที่มีวิถีวัฒนธรรมเป็นอัตลักษณ์ของตนเอง ทั้งทางด้าน การกิน อาหาร ยารักษาโรคแบบพื้นบ้าน ตลอดจนประเพณีวัฒนธรรมดั้งเดิมของชาวกูย ด้านสุขภาพอนามัยมักผูกโยงกับความเชื่อด้านสิ่งเล้นลับนอกเหนือธรรมชาติ การเจ็บป่วยบางครั้งอาจเกิดจากสิ่งที่มองไม่เห็นเป็นต้น การดูแลสุขภาพของเด็ก ตั้งแต่เริ่มตั้งครรภ์ของมารดา จนถึงการคลอด เหล่านี้ล้วนผูกมัดกับความเชื่ออย่างแนบแน่น ยากที่จะแยกออกจากกันได้ แม้การสาธารณสุขและการแพทย์แผนปัจจุบันจะเข้าถึงชาวบ้านแล้วก็ตาม หน่วยงานภาครัฐก็สามารถเข้าไปดูแลได้ แต่ก็ยังไม่เต็มกำลังความสามารถเท่าที่ควร ดังนั้นภาระหลักด้านการให้ข้อมูลการศึกษา ตลอดจนการเข้าใจที่ถูกต้อง จึงเป็นภาระของโรงเรียนตำรวจตะเวนชายแดนอีกหน่วยงานหนึ่ง ที่มีบทบาท ค่อนข้างมาก ในการเข้าใปจัดการองค์ความรู้ นอกเหนือจากการดูและเด็กนักเรียนในประถมศึกษาแล้ว การดูแลสุขภาพแม่ก็สำคัญ เพื่อให้คลอดเด็กที่มีคุณภาพ สุขภาพแข็งแรง เป็นอนาคตของประเทศชาติที่ดีต่อไป โดยสนองงานสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ดังที่ได้ไว้วางพระราชหฤทัยให้โรงเรียนตำรวจตะเวนชายแดนได้ดูแล อนาคตของชาติเหล่านี้ จากความสำคัญดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่ศึกษาโครงการส่งเสริมโภชนาการเพื่อสุขภาพอนามัย แม่และเด็กในท้องถิ่นทุรกันดาร โดยโรงเรียนตำรวจตะเวนชายแดน : กรณีศึกษาบ้านชำปะโต ตำบลอาโพน อำเภอบัวเชด จังหวัดสุรินทร์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของสุขภาพอนามัย แม่และเด็กในบ้านชำปะโต ตำบลอาโพน อำเภอบัวเชด จังหวัดสุรินทร์

2.เพื่อศึกษาการส่งเสริมโภชนาการเพื่อสุขภาพอนามัย แม่และเด็กในท้องถิ่นทุรกันดาร โดยโรงเรียนตำรวจตะเวนชายแดนกรณีศึกษาบ้านชำปะโต ตำบลอาโพน อำเภอบัวเชด จังหวัดสุรินทร์

ผลการวิจัย

การส่งเสริมโภชนาการเพื่อสุขภาพอนามัย แม่และเด็กในถิ่นทุรกันดาร โดย โรงเรียนตำรวจตะเวนชายแดน : กรณีศึกษาบ้านชำปะโต ตำบลอาโพน อำเภอบัวเชด จังหวัดสุรินทร์ ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้ ครอบครัวและชุมชนเกิดการพัฒนา ช่วยเหลือสนับสนุนการพัฒนาเด็กและเยาวชนและโรงเรียนไปพร้อม ๆ กัน เพื่อผลักดันให้สถานศึกษาพัฒนาเป็นศูนย์บริการความรู้ สามารถถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีการพัฒนาให้กับผู้ปกครอง ชุมชน และสถานศึกษาหรือองค์กรอื่น ๆ ทั้งจากภายในประเทศและจากต่างประเทศ เพื่อนำไปประยุกต์ให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละที่ สร้างความร่วมมือและเครือข่ายเชื่อมโยงระหว่างประเทศ การเสริมสร้างสุขภาพของเด็กตั้งแต่ในครรภ์มารดาประกอบด้วย 3 เป้าหมายย่อย มุ่งเน้นพัฒนาปรับปรุงการบริการอนามัยแม่และเด็กในพื้นที่เฉพาะที่ยังมีอัตราการตายของทารกและทารกแรกเกิดมีน้ำหนักน้อยกว่า 2,500 กรัมสูงอยู่ ให้มีการดูแลเด็กปฐมวัยทุกช่วงอายุครอบคลุมทุกพื้นที่ เพื่อให้เด็กปฐมวัยมีการเจริญเติบโตและพัฒนาการที่สมวัย โดยแบ่งความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงานในพื้นที่เพื่อให้มีการเชื่อมต่อของแต่ละช่วงอายุ ระหว่างบ้าน ศูนย์เด็กเล็ก ชั้นอนุบาล จนถึงชั้นประถมศึกษา และยังส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนในโรงเรียนมีสุขภาวะที่ดี มีพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสม ลดความเสี่ยงต่อการเกิดโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง ซึ่งปัจจุบันเป็นปัญหาสำคัญของประเทศ โรงเรียนตำรวจตะเวนชายแดน : กรณีศึกษาบ้านชำปะโต ตำบลอาโพน อำเภอบัวเชด จังหวัดสุรินทร์ สามารถพัฒนาสถานศึกษาเป็นศูนย์บริการความรู้ ประกอบด้วย 3 เป้าหมาย ที่มุ่งหวังให้โรงเรียนสามารถพัฒนากิจกรรมการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เป็น นิทรรศการที่มีชีวิต เป็นตัวอย่างให้แก่ประชาชน ครู นักเรียน หรือผู้สนใจมาศึกษาทดลองครูและเด็กนักเรียนสามารถถ่ายทอดความรู้โดยการเป็นวิทยากร มีการจัดการความรู้และ เผยแพร่ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ควรทำวิจัยเปรียบเทียบการดูแลแม่และเด็กพื้นบ้านของถิ่นอื่น เพื่อค้นหาลักษณะเด่นอันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์ความรู้
2. ควรวิจัยผลของการผสมผสานเพื่อประยุกต์ใช้ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล
3. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวปัญหาและอุปสรรคในการถ่ายองค์ความรู้เพื่อเป็นข้อมูลในการส่งเสริมให้แพร่หลายต่อไป